gamle fjellstuer. Den nye fjellstua sto ferdig sommeren 1983. Det var Selbu Bondekvinnelag som tok initiativet for å få den oppført, og finansieringen har skjedd ved tilskudd fra dette, samt Selbu kommune og Selbu fjellstyre. Hva skal så stuen brukes til? Dette var spørsmål som ble tatt opp til debatt. Skulle den stå her som et kulturminne uten å tjene andre funksjoner? La det stå klart at fjellstua først og fremst er et kulturminne, men her skal folk som ferdes i fjellet kunne gå inn for å hvile, koke kaffe, lage varmretter, varme og tørke seg.

Det ble i 1983 tatt kontakt med Trondhjems Turistforening om bruken. En ble da enig om at det skal merkes en turiststi fram til stua med informasjon om bruken. Det ble i løpet av vinteren kjørt fram ved, og diverse husgeråd, som kaffekjele, stekepanne, vassbøtte m.m. Gjesteboka vil en også finne. Vi håper at stua vil bli brukt av flest mulig. Med dette mener vi å ha gitt et nytt tilbud til de som ferdes i fjellet, samtidig som vi tar vare på kulturverdier fra en svunnen tid. Og skulle du på din vandring komme innom stua, så stopp opp noen minutter ved stenbruddene og la fantasien ta deg med 6 til 7 hundre år tilbake i tiden.

Vi ønsker deg vel møtt ved kvernstensbruddene i Høgfjellet.

Om behovet for natur i byen

Av GUNNAR HOLT

Den lokale velforening reagerte meget kraftig mot kommunens forslag om nedhugging, nyplanting og ommøblering av Ilaparken. En protest som klart viser hvor nært forhold folk flest har til grønne områder i byen og om folks behov for å komme i kontakt med natur.

Parkene i våre byer er nærområder med hverdagsnatur, – fristeder der farger, dufter og en mangfoldighet av liv kan oppleves av alle. Hvorfor parkene som grøntområder er viktige i vår nærhet synes opplagt.

I parken møtes mennesker i alle aldre. Til alle årstider vil en her se folk som spaserer, lufter hunden, arbeider utendørs, samtaler, hviler på en benk, spiser, leser, soler seg, mosjonerer, leker, passer barn, fotograferer, tegner, underholder, lar seg underholde. Parken har muligheter både for dem som vil se, høre og delta i aktiviteter, og for dem som vil finne steder med fred, ro og isolasjon.

Parkene før og nå

Begrepet park stammer fra Frankrike, der man på 1700-tallet anla barokkparker med promenadeganger mellom gressmatter og velstelte hekker, der folk kunne vandre fritt og samtidig skjermet fra den naturlige natur omkring.

Med den engelske parkstil ble parkene på 1800-tallet til velordnet naturlandskap med veier, sitteplasser, sjøer, trær og busker plassert etter estetiske og arkitektoniske vurderinger.

I 1920-årene introduserte man en bymodell som etterhvert er blitt svært alminnelig og som praktiseres i de fleste land. Sentralt i bymodellen, som kalles den grønne by, står ideen om at mennesket og naturen atter må finne hverandre. De elementære gleder menneskene trenger er sol, luft og grønne trær.

Våre parker i dag er grøntarealer med gangveier, benker, gressmatter og treklynger, enten plantet over tid eller bevarte rester av naturlig vegetasjon. Natur er ikke bare villmark dit vi mennesker kan dra i feriene. Natur for bymennesket er i første rekke levende organismer og deres oppholdssteder nærmest oss, der vi daglig oppholder oss, – altså parken.

Park som naturressurs

I vår teknologiske tid, preget av jag og stress, foregår nesten hele menneskets tilværelse innen strenge, kunstige rammer. Dette har skapt en stadig økende trang til å få oppleve noe av det vi forstår ved opprinnelig natur.

Den grønne bølge i 1970-årene viste et register av naturinteresser med spennvidde fra en romantisk flukt tilbake til naturen – til dommedagsprofetier fra økologer om utslettelser av livsgrunnlaget for mennesker på jorden. Felles for alle med engasjement har vært troen på naturvern.

Slik er det også med parkene og grøntanleggene som naturressurs. I dagens moderne velferds-Norge synes det som om grøntanleggene først og fremst ønskes som ramme om livsmiljøene, samt muligheter til trivelige opphold ute med aktiviteter.

Når en skal planlegge og utforme et friområde og grøntanlegg bør en så langt det er mulig følge naturens prinsipper og premisser. Folk i området bør også tas med på råd når nye anlegg planlegges. Erfaringsmessig viser deg seg at åpne og enkle områder foretrekkes av publikum. Åpne områder er også langt billigere å holde i stand enn kompliserte anlegg.

Folk flest ønsker parken som et sted for sanseopplevelser. Det å trå i grønt gress, det å se trærnes forvandling fra nakne grener med utvikling til bladverk, blomstring og ferdig frukt, det å se og lukte blomstenes fremvekst, det å høre fuglene synge, det å oppleve menneskers utfoldelse, er ledemotivene for parken. Derfor er også utformingen stereotyp, med utstrakt grasareal brutt opp av trær, planterabatter og sitteplasser.

Også slik kan du oppleve byen.

(Leif Knutseth)

Trær skaper trivsel

Fra byens bråk og forurensede luft søker mennesker tilflukt i de stille og rene grøntområdene, der løvtrærne med sine løvkroner gjenskaper noe av løvskogenes atmosfære, og er et legemiddel mot sivilisasjonens uheldige sider.

Lønn, lind, ask, bjørk, alm, hassel, osp, pil, bøk, poppel, eik og kastanje er klassiske trær i parkene. Kjærligheten til trær er utbredt over hele verden. Hus uten trær omkring er likeså nakne som menn og kvinner uten klær. Forskjellen på hus og trær er at husene må bygges, mens trærne gror, og det som gror er alltid vakrere enn det som er bygget. Rette linjer og firkantede former i arkitekturen kan bare få et behagelig avvekslende utseende sammen med trær. Trærne eksisterer som levende elementer selv i en grå og skitten vinterby.

Alle trær er vakre, og enkelte eier en særlig grad av styrke og eleganse. Trær kan oppfattes som edle, majestetiske og verdige. Befinner en seg under et stort tre og ser opp, fylles en med en følelse av treets majestet og høye alder, og dets stille glede over sin egen uavhengighet.

Trær gir oss muligheten til å oppleve tid. Treet faller ikke, men står taus og uforstyrrelig, og fra sin høyde ser det ned på oss, mens det tenker at det har sett så mange barn vokse opp til modenhet, og så mange middelaldrende oppnå en høy alder. Byens riktig store trær opplevde også våre besteforeldre. Byens mellomstore trær kan våre foreldre huske vokse opp.

Trærne er ikke noe man nyter i og for seg, men i forbindelse med naturens øvrige elementer som berggrunn, skyer, fugler, insekter og mennesker. Et variert utvalg av treslag skaper spenning og trivsel. Det er en kjennsgjerning at trær og mennesker hører sammen. I det kulturskapte landskap plantes trær såfremt en ikke klarer å bevare opprinnelig vegetasjon. Byer forskjønnes med gatebeplantninger og parkanlegg. Trær skaper trivsel. De skjermer for vinden, virker støydempende og skygger for sola og skaper lune lemmer i parken hvor folk kan slappe av. Parkene fungerer som byens grønne lunger.

Fugleliv

Trærne i parken er ofte av mange slag. Med sine store kroner innbyr de til et rikt fugleliv. Høyt og lavt blir løvkronene utover våren delt opp i mange små og store territorier der hannene meddeler sine

(Jon Arne Sæter)

artsfrender at områder er opptatt. Forskjellige naturtyper byr i tillegg på forskjellig mat for småfuglene og tiltrekker seg bestemte arter.

Best kan en observere parkens fugleliv hvis en setter seg ned på en benk og blir en del av parkmiljøet og kanskje også bruker brødsmuler til å lokke frem fuglene. Duer, måker og spurvefugl spiser hele dagen og kan sees side om side i de fleste parker der mennesker forer dem. Også rovfugl kan observeres i parken. Kattugle holder gjerne til i storvokste trær i gamle alleer, mens spurvehauk kan sees på næringstokt etter trost og annen småfugl. Og mellom trær og busker smyger villkattene seg på målbevisst jakt etter fugleunger. Planter og dyr innenfor parkområdet har forholdsvis like livskrav og utgjør et lite økosystem.

Planteliv

En park fortoner seg i første omgang som en stor gressplen og noen trær. Gressplenen skulle en tro besto bare av en type planter, graset tunrapp, men er det riktig? Går en et stykke inn på en plen, bøyer seg ned og ser etter, vil en finne mange forskjellige planter i gressteppet: – en der, – en der, – og der. Snart ser en både ti og femten planter rundt seg. Forskjellige typer av gressmatte avløser hverandre i tur og

orden. Noen planter finnes der det er mye tråkk og kjøring, mens andre opptrer lenger fra veibanen. I skråningene ser en ofte at gressplenen går over i blomstrende eng – et mylder av farger og svermende insekter. Artsnavn, spredningsmåter, fruktformer, fugleliv, årstidenes fargespill, samspill og avhengighet – alt kan en finne eksempler på. Parken er i sannhet et takknemlig sted å dra på utflukt til.

Parkens grønne kulisser åpner for et vell av detaljer. Tilsynelatende ensformighet er i virkeligheten et mangfold. Her sees et femtitalls planter og fugl, og langsomt trer det frem mønster og sammenhenger i noe som virket uoversiktlig og forvirrende. En lærer seg etterhvert å se, gir seg tid til å se, og lar seg forundre. Floraen og oppslagsbøkenes tabeller blir et fingrenet nettverk av veier som leder til forundring. For der tabellene slutter ved artsnavnet, venter et nytt bekjentskap.

Parkene egner seg til å demonstrere hvordan livet i delvis regulert menneskeskapt miljø henger sammen. Der er alltid noe nytt å oppdage og fundere over. På en spasertur gjennom parken får man tid til å bruke sansene, til å se, høre, lukte og snakke sammen. Man kan fritt stanse opp, endre retning, sette farten ned, slå seg ned, delta i noe en møter på veien, iaktta og oppleve. Parken er stedet der barn og voksne kan utfolde seg og hver for seg samle inntrykk som fester seg for lang tid.

Grenserydning i Sylene

Av KARL A. HØVDE

Til sommeren blir det 55 år siden det ble endelig fastslått at Storsylen er norsk. Da ble grensen over Sylene mellom Sverige og Norge stukket nøyaktig ut. Artikkelforfatteren var med på dette arbeidet som geodetassistent og rydningsarbeider. I artikkelen forteller han om arbeidet, som han har nedtegnet i sine dagbøker.

Riksgrensen mellom Norge og Sverige ble første gang offisielt oppgått og merket i 1757-58. Da grensekommisjonen var kommet frem til Sylfjellene, bemerket den i sin beretning om den sydligste og nesthøyeste toppen, Storsola som er 1711 m.o.h. (den høyeste, Storsylen, 2,5 km. nordenfor er 1762 m), bl.a. at «såsom dette fjeld formedels sin høyde og steilhet hverken har vært eller kan av noe menneske bestiges, følgelig heller intet røys der settes», så ble Storsolas høyeste og østre spiss, eller som den av kommisjonen beskrives «en blant alle Sylfjelds høydene særdeles spiss klindt» uttatt til rikspunkt eller riksmerke.

Man fant altså ikke å kunne bygge en grenserøys der oppe, men lot isteden den nevnte spiss eller topp på Storsola tjene som riksmerke mellom de to riksrøysene nr. 155 og nr. 156 som kommisjonen bygget på henholdsvis sydsiden og nordsiden av Sylfjellene. Avstanden mellom disse to er ca. 14 km i luftlinje, og grenselinjen mellom dem danner en vinkel med Storsola som toppunkt.

Først sommeren 1929 ble grenselinjen over Sylene stukket nøyaktig ut og Sylene røyssatt. Strekningen er som nevnt 14 km lang og stiger fra 929 m til 1762 m og faller til 1003 m.o.h. ved riksrøys nr. 156 like nordenfor Fiskåhøgda.

Slik så Nedalen ut da artikkelforfatteren var med i kommisjonen som i 1929 stakk grenselinjen nøyaktig over Sylene. Storsylen t.v. og Storsola t.h.